

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Aqvitaniae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66816)

158
P R O V I N C I A
A Q V I T A N I A E.

Habet in Aquitania Societas Collegia
quattuor, socios centum & sex. Bur-
degala quidem quattuor & triginta.
Rhutene septemdecim. Octo Mauria-
ci. Tolosa reliqui. Quinque migra-
runt e vita. Recepti sex & viginti.

COLLEGIUM TOLOSANVM.

Cepit & hic Societas e suis laboribus satis vbe-
res fructus. Recepti hoc anno tredecim, quorum
in plerisq. constantia satis indicat, quantum virium bo-
nitas diuina suppeditet ijs, quos ipsa vocarit. Quidam
parentibus natus haereticis cum esset admissus, pater
rigente hyeme Tolosam venit, & ad oppidum proximi-
mum, quo filius concionatoris comes missus erat, ex-
currit: quem vt e concione redeuntem offendit, mul-
tis eum modis a proposito reuocare conatur; matrem
narrat contracto eius causa morbo iacere in lecto mo-
ribundam, hortatur ne se tanto parricidio inquinat, si
matrem, quam sua praesentia releuare possit, sui desi-
derio confici patiatur. haec & id genus alia ad mollien-
dum adolescentis pectus versutus pater excogitabat.
Sed cum ita nihil proficeret, a lenocinijs conuersus ad
minas, quem deterreri potuisse putat, multo magis in-
suscepto consilio confirmat. Quamobrem Tolosam re-
gressus

gressus supplicem libellum dat senatui, ubi & nostros
 & nutritium adolescentis accusat, quod ab hoc filius
 catholica religione institutus, ab illis etiam esset ere-
 ptus. Senatori mandata res est, qui adolescentis explo-
 rata constantia, cognitaq. Patris impietate, indignum
 tali filio talem parentem iudicauit. Itaq. nunc in So-
 cietate dat operam, ut tanto digniorē cœlesti patre se
 reddat, quanto is est dignior, cui vniuersa deseruiant.
 Nec minus se præbuit virum alius quidam adolescēs
 qui cum de nostrorum consilio significasset parentibus
 nihil sibi ad Societatis aditum præter ipsorum volun-
 tatem desiderari; parentes eum continuo in Collegiū
 quoddam, cui externi præsunt abreptum, eius loci mo-
 deratori tradunt, ut de sententia deducat. Adolescēs
 diu multumq. quæ euaderet, commentatus; tandē post
 dies aliquot euolauit. quo eius factō delectati paren-
 tes tanto eum Societati dedere libentius. Alius cum
 potestatem à suis vitæ in Societate degendæ extorque-
 re non posset, consilium cepit discedendi Burdegalam,
 sed retractum ex itinere milites reducunt in urbem
 & in Collegium Squillanum intrudunt. Mater quæ
 sæpe filium ob hanc causam execrari solita erat, mal-
 leq. se niebat non genuisse, quam Iesuitam aspiciere, dū
 e villa reuertitur, equo in terram excussa, crura con-
 fregit. quo casu non ita multo post exanimata, in om-
 nium sermone reliquit, quam merito plecteretur à
 Deo, quæ à religione filium conaretur auertere. Tem-
 plum pœnitentibus satis frequens, Duodecies mille
 & sexcentæ confessiones dicuntur exceptæ, vniuersæ
 vitæ septem & nonaginta. Hæretici etiam ad sanam
 Chri-

A Q V I T A N I A B. 152

Christi doctrinam traducti, in ijsq. vnus in aede nostra
 heresim abiurauit. idemq. fecere sexdecim latrones
 insignes, & duces hereticorum coram circumfusa
 multitudine cum capite plecterentur. & quidem ea
 pietatis dolorisq. significatione, vt non paruam sibi
 ex eo beneuolentiam & existimationem nostri colle-
 gerint. Miraculi instar fuit, vt qui innumeros pene
 Monachos & Sacerdotes necassent, Sacerdotem no-
 strum cui consitebantur, tam subito tanto amore com-
 plecterentur. Inter eos quidam, cuius erat præter cæ-
 teros nobilitata crudelitas, non modo viatoribus sed
 etiam vrribus, vt qui iam castra inuaserat, formidini
 erat. Huic quanquam pro scelerum magnitudine mi-
 nutatim concisa sunt membra; tanta tamen æquitate
 animi atq. constantia eos pertulit cruciatus, vt nul-
 lum prorsus doloris signum proderet indecore.

B V R D E G A L E N S E.

B Vrdegale, vt a domesticis ordiamur, vndecim in
 Societatem cooptati sunt. Obijt magna cum lau-
 de Carolus Ferronius, qui e Burdegalensibus primus
 ad nostrum numerum se adiunxit, cuius cum vita om-
 nis in Societate laudabiliter acta, tum vero extrema
 vitæ clausula ad exemplum maxime profuit: qui ne-
 tum quidem cum lento quodam morbo tabesceret à la-
 boribus conquieuit, nec prius ad cubile cōcessit, quàm
 vires eum animaq. deficeret. Cū vero propius acces-
 sisset ad mortem, integris semper sensibus de diuinis
 differens rebus inter pia colloquia placide obdormi-
 nit.

uit. Celebre fuit hoc anno Gymnasium auditoribus mille ducentis, quorum sæpe non minor est ad litteras quam ad virtutem pietatemq. progressio. Mulier egestatis impatiens suum necabat infantem, cum ab uno de discipulis nostris eoq. pene puero minis & increpationibus ne id faceret, deterrita est. Alius ex eodem numero adolescens venientem ad se intempesta nocte mulierem, ne pudicitiam eriperet, in clamato IESU nomine, illico eam ut immane monstrum abegit. Nec vero minus frequens est templum. Confessionum autem non vulgaris utilitas fuit. Cuius diu noctuq. vel inter cœnandum atq. in ipso vicinorum conspectu agitabatur à Dæmone, & quanquam intra domesticos parietes oclusis ianuis se contineret, proiectis intro lapidibus terrebatur, nemine comparente, rem ille cum detulisset ad nostros, expiatis vna cum familia peccatis, caelestiq. pane suscepto, omni superiorum dierum molestia liberatus est. Quadrima cuidam rustico filia erat, quam vnicam vnice diligebat, ea cum in morbum incidisset macieq. in dies conficeretur; parens omnibus ante remedijs frustra tentatis Ariolum consulit. Is ad certam diem reuerti iubet: paret ille, & ut adsit ad conditum diem iter ingressus; ecce tibi intersyluam & patentes campos tanto horrore perfunditur, ut sui met miraretur: Sed salutari crucis signo fit repente tranquillior, cum longius progrediretur ecce nouus horror antecedente maior, clamoresq. cie re cum vellent vocem amisit, ergo institutum iter deserens, domum redit: in reditu dum pontem traiecit ea denuo consecuta est animi corporisq. turbatio, ut nec

vocem vllam edere, nec signum Crucis sibi posset im-
 primere, humoq. excitatus, suspensus sibi videbatur
 in aere. cum ad sese redisset domumq. reuertisset, om-
 nia, quaqua se verteret, formidabat; ac subinde à si-
 niſtro latere, vnde ei spectra quaedam obijciebantur,
 retorquebat aspectum; nec ante terroribus factus est
 finis, quam suum apud nos animum confessione purga-
 ret. Eadem ratione mulier è terroribus vmbrae cu-
 iusdam, quae priorem se dicebat esse marium, quaeque
 eam deijcere volebat è lecto liberata est. Ne noxijs
 quidem morteq. mulctandis nostrorum opera defuit.
 In his scribæ quattuor ob corruptas tabulas morti ad-
 dicti vnum è nostris euocarunt: quidam autem ex
 ijs caluinianam cœnam cum popo scisset, iussus est à pa-
 tre prius prandere, quam cœnam sumere; erat enim
 instructum paratumque prandium. Prandij finem co-
 hortatio Patris excepit, quae ad expianda per confes-
 sionem facinora tres induxit. quartus, vt æquiore
 animo socios post confessionem vidit, tum etiam ad fe-
 rendam mortem alacriores, ipse quoque, & sociorum
 & Patris hortatu, confessionem suam instituit, eam-
 demq. quoniam quaedã illi exciderant, iterauit. Ve-
 nio ad ea, quae palam cum hæreticis gesta sunt, & vt
 pauca de multis commemorentur; in concionibus om-
 nes hæreticorum latent insidiæ, hoc potissimum vtun-
 tur præsidio ad capiendos simplices. cum in pago pro-
 ximo infra urbem concionatorem suum haberent, ne-
 quaquam eo vno contenti, alterum supra urbem in
 alio pago extorserunt à Rege, vt nimirum propter ac-
 cessum & recessum maris octauo quoque die ad alte-

rum pagum mane traucere, & a prandio redire comode possent. Missus est igitur eo frequens Sacerdos magno scilicet rusticorum rogatu, ut quoniam Catholici in eo pago sunt omnes, ad conseruandam religionis integritatem id saltem haberent præsidij. Et est sane mirandum plebs illa agrestis ac plane rudis, quanto odio insectetur hereticos. Iesuita ut ferebatur esse venturus, tanta illuc e diuersis locis hominum multitudo confluit ut eam vix templum ac cæmeterium caperet. Ex eo tempore è re catholica visum est ut quoties eo concessissent heretici, toties vnus mitteretur è nostris. Disrumpuntur quod ne vnus quidem ad suas hereses pertrahant, eiusque rei causam in nos conferunt, queriturq. saepe minister pro concione de suorum paucitate fidelium; sic enim sese appellat, nec dubitant nos palam orationis libertate perstringere. Burdegala domum emerat Hæreticus quidam, quam extrinsecus elegans Dei matris nobilitabat effigies. Quid non tentauit ut eam amoueret? modo monachis quibus cum conuenerat dicebat esse donandam, modo certo templo dicendam, denique parietem uaser homo deturbat, ut nouum construat; non quidem parietis ducendi sed signi reuellendi consilio: Catholici apud quos vnus è Societate concionabatur, rem deferunt ad senatum: actaq. sedulo causa, publico iudicio effigies illa multo quam antea restituitur elegantior. Ex heresi qui emerferunt dum pristinum statum cū presenti conferunt, prædicant se vel ipsa tranquillitate animi quæ è sacramentorum usurpatione consequitur, tanto magis in religione firmari. Vnius præcipue fuit ab heresi

res; discessus illustris, qui antequam sanus esse cœpisset, quoniam doctrina & eruditione pollebat, omnem Calvinianorum insaniam facile superabat. is & philosophum se profitebatur & Theologū; fuerat in Germania, fuerat Gebennæ in hæreticorū cœno atq. colluuię, nec satis habuit animū suū prauis opinionibus infecisse, nisi huc profectus alios quoq. multos inficeret. fuit ille quidem Calvinianus, sed multis capitibus egregius discipulus à magistro suo Caluino dissentiebat. quod ubi senserunt hæretici, nefandorum scelerum reum faciunt; comprehenditur, in carceremq. conijcitur: sed suam ipse causam in senatu sic egit, vt se eximeret à calumnia. Nostros autem sibi in carcere ante negatos accersit, usq. quattuor de præcipua religione quæstiones ad expediendum proponit. disputat ipse principia aliquantulum, sed patris se monentis rationes vt audiuit, vix fletu temperans ad detestandam hæresim se se parat, nostrorum apud Deum suffragationes postulat. ac ne multa, diuinitus factum est, vt iam suorū peccatorum memor, & antea cævitæ dolore saucius, reiectis hæreticorum machinis, qui clam palamq. hominem impedire conabantur coram Archiepiscopo antearam maximam maximi templi eleganti oratione hæresim eiurarit, fidemq. ex præscripta a Tridentino concilio formula solenni ritu professus sit.

RHVTENENSE, ET MAVRIACENSE.

R Hutenessis Collegij scholæ septingentis circiter auditoribus constant, & cum multi de Societate

te

te iam cogitant, tum duo tantum in præsentia recepti, ceteri in aliud tempus reiecti sunt. Milliacenses pueri (est autem Milliacum hæreticorum vrbs) hæreticis or ai parentibus discendi causa quam primum ad nos se conferunt. A parētum religione semel auulsi, non modo vt sint Catholici enitūtur, sed etiam vt Christi consilia in cænobijs sequantur vehementer optant. vocati in suorum ministrorum concilium parentes, publiceque correpti, quod suos ad nos liberos mittant. audacter libereque professi sunt, nolle se committere vt liberam filiorum voluntatem in eis rebus, quæ ad religionem pertinent cogant, si eos Catholicorum disciplina delectet, eam sane sequantur, liberum esse cuique religionem quam optimam putet, amplecti. Quodam autem in oppido cum quidam noster conciones haberet, confluerunt illico Milliacenses ciues, factumque est vt in ipsa Milliacensi vrbe, libere Missæ sacrificium offerretur; cum quidem diuino quodam numine afflati pueri, hæreticis (vt dixi) nati parentibus cateruatim veniant ad Missam, tanta cum pietate ac studio, vt è parentum domibus sese inuicem euocarent. Et quamuis interdum ab eam causam ministrorum iussu plectantur; constanti tamen animo negant se ab audiendis sacris abesse posse, neque ullis terroribus minisque cedunt.

Mauriaci non modo domi habitæ sunt, sed etiam in hæreticorum finitimis oppidis conciones, ex quibus is consequutus est fructus, vt hæresim multi reiecerint. Sed et sunt etiã iræ discordiæque. per sepe. quarum vna tanto cū odio duos inter nobiles extitit, vt nulla alia ratione nisi duello sedari posse videretur. iamque ex vtraque parte
fami-

familiarium facta manu veniebat ad arma, cum pater è nostris alterum inimicum alloquutus docuit quam nefarium esset id genus pugnae, quamq. à Christianis institutis abhorrens. ea cohortatione rem, Deo iuuante, cõposuit. Gymnasii auditores tribus distincti classibus fuere quingenti. Cum autẽ studia litterarum anniuersaria consuetudine reuocarentur, proposito in finitimis vrbibus librorum indice, qui explanandi essent, hæreticus cõcionator, vel rei veritate vel suorum auditorum in nos beneuolentia adductus, instituti nostri rationem frequenti populo commẽdauit, hortatusq. est parentes, vt suos quisque liberos in disciplinam nobis tradere non dubitarent. Ex hac prouincia Aduentus Quadragesimæq. temporibus in agrũ Santonicum missi de nostris, cum multa fecerũt, quæ cum superioribus annis fere consentiunt, tum prauam eorũ consuetudinem sustulerunt, qui generali peccatorum confessione contenti, qualem in sacrificio missæ præsumur, de sacramentali singulorum confessione non laborabant. Quædam autem honesta mulier passuũ millia viginti hac vna de causa ad nos contendit, quæ animo quidem Catholica, multa palam indigne fecerat, vt coniugi ceterisque hæreticis conuictoribus satisfaceret: annosque iam octo sacramentorum fructu caruerat.

